

[1] Wat is dopen eigenlijk? Er zijn vanmorgen al wat antwoorden voorbijgekomen: het symbolisch afwassen van je zonden – en daar kun je je wat bij voorstellen. Of ook sterven en opstaan met Christus – dat zie je misschien niet direct, maar de Bijbel zegt het wel zo. In Zondag 27 van de Catechismus heet de doop ook nog het teken van het verbond, speciaal voor kinderen. En nu komt Petrus met nog weer een andere manier om de doop te omschrijven: **[2]** ‘het is een vraag aan God om een zuiver geweten.’ Een vraag om een zuiver geweten? Hoe zit dat dan?

Eerst even: wat bedoel je met een zuiver geweten? Bij ons is dat zoiets als wanneer je moeder roept: ‘Wie heeft er uit de koektrommel gesnoept?’ – dat jij dan naar eer en geweten kunt zeggen: ‘Ik niet, mam!’ (Of dat je dat niet kunt zeggen, natuurlijk, omdat je het wel gedaan hebt – maar dan gaat je geweten opspelen, hopelijk.) Natuurlijk hebben we het nu dus over dat geweten van ons, maar misschien kun je je voorstellen dat een zuiver geweten ook wat breder ingevuld kan worden.

[3] Laten we zeggen dat een zuiver geweten een houding is, een mentaliteit, die zichtbaar wordt in op God gericht handelen. Een zuiver geweten is een houding, zichtbaar in op God gericht handelen.

1. Petrus zegt dat je om zo’n zuiver geweten vraagt, als je je laat dopen. **[4]** ‘De doop wast niet het vuil van uw lichaam, het is een vraag aan God om een zuiver geweten.’ Petrus zegt erbij: **[5]** ‘Hierom [om een zuiver geweten] kunt u vragen dankzij de opstanding van Jezus Christus.’ Dus aan de vraag om een zuiver geweten gaat de opstanding van Christus vooraf. Wat is er dan zo bijzonder aan die opstanding van Christus?

Petrus wil dat iedereen weet dat er maar een Koning is in de hemel en op de aarde: Jezus Christus. Koningin Beatrix haar invloed is grotendeels ceremonieel, en de dag komt, jawel, dat ze gaat aftreden. De claim van alle christenen is dat Jezus Christus alle macht heeft, en die nooit aan een ander zal geven. Zoals Petrus zegt: **[6]** ‘[Hij is] de hemel binnengegaan en zit nu aan Gods rechterhand, terwijl de engelen, machten en krachten aan hem onderworpen zijn.’

Ik kan me voorstellen dat je bij ‘engelen en machten’ je niet zoveel kunt voorstellen. Wat is dit voor sprookjeswereld? Ik kan me ook voorstellen dat je, net omgekeerd, nieuwsgierig wordt als

het over engelen en machten gaat, en eerder al over 'geesten die gevangen zaten.' Geesten en engelen en paranormale machten zijn behoorlijk populair, geloof ik. Dat waren ze in elk geval ook bij de mensen aan wie Petrus schreef – en Petrus houdt daar rekening mee.

Wat is er zo bijzonder aan de opstanding van Christus? Petrus doet zijn best om duidelijk te maken dat omdat Christus uit de dood is opgestaan, Hij echt alle macht in handen heeft gekregen. Dat weten ze zelfs in de geestenwereld. Dat is ook wat Petrus bedoeld in dat raadselachtige stukje over gevangen geesten: **[7]** '[Christus] is naar de geesten gegaan die gevangen zaten, om dit alles te verkondigen aan hen die ten tijde van Noach weigerden te gehoorzamen, toen God geduldig wachtte en de ark gebouwd werd.' Kennelijk was het in de tijd van Noach niet alleen mis op de aarde, maar ook in de wereld van engelen en geesten – en kregen de tegenstanders van God bij de opstanding en hemelvaart van Christus te zien dat hun verlies van toen nu definitief is geworden. Er is er maar een die alle macht heeft, Jezus Christus.

Maar wat als je niks hebt met engelen en geesten? Oké, dan houden we ons aan de zichtbare feiten. Dit zijn de feiten: mensen hebben Jezus vermoord, terwijl Hij zuiver had geleefd, zo zuiver en mooi als niemand anders het kan. Juist omdat Hij zuiver geleefd had, heeft God Hem weer levend gemaakt. En de enige kans op een zuiver leven voor jou, is als Hij aan het roer komt te staan in jouw leven. Hij is er groot en sterk genoeg voor.

[8] En nu is de doop een vraag aan God om een zuiver geweten en daarom kun je Hem vragen dankzij de opstanding van Christus. Dat is wat Petrus ons vertelt.

Ik wil er niet aan voorbijgaan dat je Petrus' woorden in andere vertalingen soms net anders tegenkomt. Er zijn twee verschillen – en ik zeg dit niet omdat je dit allemaal moet onthouden, maar omdat ik eerlijk wil zijn en je niet het idee wil geven dat ik vragen verzwijg die er wel leven. Verschil 1 is: **[9]** dat het niet een vraag *om* een goed geweten is, maar een vraag *van* een goed geweten. Maar het idee van een geweten dat iets doet, namelijk vragen, is een beetje vreemd. Dus: **[10]** de doop is een vraag aan God *om* een goed geweten, niet *van* een goed geweten.

Verschil 2 is dat je soms de vertaling 'aanbod' tegenkomt, waar hier 'vraag' staat. **[11]** Dan krijg je: de doop is een aanbod aan God van een goed geweten. Wat je met dat woord ziet is dat het eerst alleen maar 'vraag' betekende, of gebed, of petitie, of noem maar op. Vervolgens verschuift het een beetje, naar 'vraag en antwoord,' zoiets als kwestie zeg maar. En dan houd je op een gegeven moment alleen nog 'antwoord' over, of aanbod. Je hoeft het niet logisch te vinden, maar zo is het

gegaan. Alleen toen Petrus schreef was alleen de eerste betekenis nog maar in gebruik. **[12]** Dus: vraag. Maar dit allemaal even terzijde.

2. **[13]** Ik zei zonet dat een geweten meer is dan het knagend gevoel als je betrappt wordt. Een zuiver geweten is een houding, een mentaliteit, die zichtbaar wordt in op God gericht handelen. Het leuke is dat Petrus daarvan iets eerder twee voorbeelden gegeven heeft, eentje meer gericht op die houding, die mentaliteit, en eentje meer gericht op dat handelen. **[14]** De eerste is in 1 Petrus 3, 13-17:

[15] 'Overigens, wie zou u kwaad doen als u zich volledig inzet voor het goede? Maar zelfs als u zou lijden omwille van de gerechtigheid, dan bent u toch gelukkig te prijzen. Wees daarom niet bang voor de mensen en laat u door niets in verwarring brengen; erken Christus als Heer en eer hem met heel uw hart. **[16]** Vraagt iemand u waarop de hoop die in u leeft gebaseerd is, wees dan steeds bereid u te verantwoorden. Doe dat dan vooral zachtmoedig en met respect, houd uw geweten zuiver; dan zullen de mensen die zich honend over uw goede, christelijke levenswandel uitlaten, zich schamen over hun laster. **[17]** Het is beter te lijden, indien God dat wil, omdat men goed doet dan omdat men kwaad doet.'

[18] 'Houd uw geweten zuiver.' In de doop vraag je Christus je die zuivere mentaliteit met een bijbehorend gedragspatroon te geven. En in de praktijk van je leven zoek je steeds opnieuw naar zijn wil, zijn plan, zijn richting. Ik zei laatst in een preek dat het leven van een christen moeilijk kan zijn, maar niet ingewikkeld. Iemand zei toen, terecht, dat je leven ook best ingewikkeld kan zijn. Maar het is wel goed om tegen elkaar te blijven zeggen dat je je altijd kunt inzetten voor het goede, dat er zoiets is als een goede, christelijke levenswandel, dat er zoiets is als een zuiver geweten – en dat het vaak best duidelijk is wat God van je vraagt.

Petrus zegt dat als je zo leeft, dat je dan vanzelf opvalt en aandacht trekt en nieuwe mensen uitnodigt en uitdaagt om met Jezus Christus te gaan leven. Twee reacties. 1: **[19]** Ik ken heel wat christenen die echt niet zo goed en zuiver leven. Mijn antwoord: **[20]** het spijt me. Ik ben bang dat je gelijk hebt, en het spijt me. Zeker als christenen juist anderen wat aandoen: het spijt me. Het is niet wat Christus wil.

Misschien is dit ook precies waar Petrus het over heeft, als hij zegt: **[21]** 'De doop wast niet het vuil van uw lichaam, het is een vraag aan God om een zuiver geweten.' Ik bedoel: natuurlijk snapt

iedereen dat de doop niet als je wekelijkse wasbeurt bedoeld is. Natuurlijk is de doop geen gewone douche. Het is veel redelijker dat Petrus met 'lichamelijk vuil' bedoelt: de verkeerde dingen waartoe je als mensen geneigd bent. Je doop zegt niet: vanaf nu ben je clean. De doop vraagt aan Christus: maak me schoon, Heer, steeds opnieuw.

Petrus zegt dat je als christen vanzelf opvalt en aandacht trekt en nieuwe mensen uitdaagt en uitnodigt om met Jezus Christus te gaan leven. Reactie 2: **[22]** dat is mij nog niet (of: niet vaak) overkomen, dat mensen zo reageren op mijn christen zijn. Oké, dan kan het zijn dat je eens kritisch moet kijken hoe je overkomt: als een hoopvolle en zachtmoedige christen, of (bij voorbeeld) als een chagrijnige en eigenwijze betweter. **[23]** Maar het kan ook zijn dat je alleen maar iets beter moet opletten dat je houding klopt en alleen maar iets meer open moet zijn wanneer je daarmee iets kunt betekenen voor anderen, en dat je dan al gaat merken dat mensen er goed op reageren.

3. We hebben het over de doop als vraag aan God om een zuiver geweten, om een houding, een mentaliteit, en het mooie is dat Petrus ook al wat gezegd heeft over hoe die houding uit kan komen **[24]** in je gedrag, in op God gericht handelen. Dat was in 1 Petrus 2, 16-19:

[25] 'Leef als vrije mensen, en verschuil u niet achter uw vrijheid om u te misdragen, maar handel als dienaren van God. Houd iedereen in ere, heb uw broeders en zusters lief, heb ontzag voor God en eerbiedig de keizer. **[26]** Slaven, erken het gezag van uw meesters en heb ontzag voor hen, niet alleen voor de goede en rechtvaardige, maar ook voor de onrechtvaardige. Het is een blijk van genade als iemand, doordat zijn aandacht op God gericht is, in staat is onverdiend leed te verdragen.'

Eerste vraag: waar gaat het hier over een zuiver geweten? Antwoord: als het gaat over iemands **[27]** aandacht die op God gericht is. Het is hetzelfde woord: verderop vertaald met geweten, hier met aandacht. En aandacht die op God gericht is, een geweten dat op God gericht is, dat is een zuiver geweten. **[28]** Het gaat hier over een slaaf die zijn gerichtheid op God in de praktijk brengt, in op God gericht handelen.

Opnieuw, net als met die engelen, ik kan me voorstellen dat je eerste vraag is: in wat voor wereld leven christenen? Dat je dan, als je gelooft in God, ook gelooft dat er meer is tussen hemel en aarde, engelen bij voorbeeld, oké. Maar dat je domweg accepteert dat er slavernij bestaat en dat je je daar maar bij moet neerleggen – wat is dat voor onzin?

Het is goed om je te realiseren dat een fatsoenlijke eigenaar van slaven van toen op zich socialer kon zijn dan een keiharde werkgever van vandaag. Als slaaf hoorde je bij het huis, en wanneer je te oud geworden was om te werken had je nog steeds gewoon kost en inwoning, wanneer je ziek was regelde je heer een dokter, en als je kinderen goed konden leren, voor hetzelfde geld organiseerde je eigenaar een goede opleiding.

Even goed heb je gelijk: Petrus roept de slaven niet op om de barricaden te beklimmen om een eind te maken aan de slavernij. Ergens anders zegt de Bijbel wel: als je vrij kunt komen, legaal, niet door weglopen, maar bij voorbeeld door je vrij te kopen, doe dat dan vooral. Dus: slaaf zijn was ook niet bepaald een christelijk ideaal. Maar dat is net het punt: een christen met een zuiver geweten is ten diepste vrij, maar hoeft juist daarom niet voor bevrijding uit slavernij te vechten. 'Houd iedereen in ere, eerbiedig de keizer.' [29] Zelfs een slaaf kan in zijn situatie met een zuiver geweten leven.

Die houding en dat gedrag zie je ook bij voorbeeld bij christenen die in een door moslims geregeerd land leven: ook al vinden christenen helemaal niet dat vrouwen een hoofddoek moeten dragen omdat ze minder waard zijn, christenvrouwen kunnen zich gerust en met een zuiver geweten aanpassen. Of ook: ook al vinden christenen dat de overheid idiote of onchristelijke dingen doet met hun belastinggeld, ze betalen wel gewoon.

En wat als het dan misgaat, als je ervoor kiest om op God gericht te leven en te handelen – en toch, of: juist daarom krijg je ervan langs? En dat is dan net het punt: op God gericht leven is niet hetzelfde als [30] resultaatgericht leven. Een zuiver geweten begint bij Christus die Heer is, die jouw hart vult met zijn liefde en Geest, [31]die jouw karakter vormt en vormt, en je sterk maakt om integer te leven.

Idealistisch? Natuurlijk. Maar je doop zegt: ik ben aan God gewijd. Ik verwacht alles van Hem. Het kan zijn, dat ik mezelf ga tegenvallen. Het kan zijn dat mijn leven me zwaar valt. Maar dat brengt me allemaal alleen maar meer in de richting van God. Je doop is maar een keer, dan is het voorbij. De vraag om een zuiver geweten blijft: dat in mijn houding en mijn doen God zichtbaar wordt. Daar kun je al klein mee beginnen; daar kun je je leven lang in groeien.

Amen.